

Standpunt

Knelpuntennota klimaatbeleid lokaal energie- en klimaatpact

Samenvatting

Via het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP) heeft Vlaanderen zich geëngageerd om samen met lokale besturen te werken aan het elimineren van hindernissen die lokale besturen ondervinden in het realiseren van dit pact. De Vlaamse regering ontvangt daarom zesmaandelijks een mededeling, waarbij VVSG de kans heeft om input te leveren bij het detecteren van deze hindernissen. Dit is cruciaal gezien een ambitieus klimaatbeleid net vraagt dat lokale besturen beschikken over de nodige instrumenten om uitgewerkte visies op het terrein kunnen realiseren.

Deze nota stelt een aantal nieuwe standpunten en wensen rond klimaatbeleid voor. Daarnaast wordt een oplist van standpunten die in het verleden ingenomen werden, die geschikt zijn om binnen de diverse werven van het pact als hindernis aan te kaarten. Zo zijn de eerdere standpunten rond het Blue Deal-verhaal en de bouwshift hier erg relevant (zie werf water). De grote voorstellen van bijsturing van het huidige (energie)beleid zijn:

- 1.1. Structureel beleid opzetten in plaats van calls lanceren
- 1.2. Zorgen voor business cases
- 1.3. Ambitieuzer beleid rond hernieuwbare energie
 - 3.1. Duurzame warmte: taks shift
 - 3.2. Duurzame warmte: gedifferentieerd beleid collectieve versus individuele zones
 - 3.5. (Collectieve) renovatie: oplossing voor doelgroep zonder leningscapaciteit en versterking energiehuisen

Inhoudstafel

1. Algemeen	4
1.1. Nieuw: Weg van de calls naar structureel beleid	4
1.2. Nieuw (deels): Zorgen voor business cases	5
1.3. Nieuw (deels): Ambitieuzer beleid rond hernieuwbare energie	6
2. Werf vergroening	7
2.1. Nieuw: Bepalingen afstandsnormen bomen op openbaar domein	7
3. Werf verrijk je wijk	8
3.1. Bestaand: Duurzame warmte: taks shift	8
3.2. Nieuw (deels): Duurzame warmte: gedifferentieerd beleid collectieve versus individuele zones	8
3.3. Nieuw: duurzame warmte: data-opbouw rond warmte-aanbod	9
3.4. Bestaand: Duurzame warmte: elementen uit standpunt warmtenetten	10
3.5. Bestaand: (collectieve) renovatie: oplossing voor doelgroep zonder leningscapaciteit en versterking energiehuisen	10
3.6. Bestaand: Aspecten uit standpuntnota 'bijkomende maatregelen VEKP'	11
3.7. Bestaand: pleidooi bij uitbouw energiegemeenschappen	12
3.8. Nieuw: Radarproblematiek bij windenergie	12
4. Werf deelmobiliteit	13
4.1. Nieuw (deels): Erkenning voor deelwagenaanbieders	13
4.2. Nieuw (deels): Subsidiëring fietsbeleid	13
5. Werf water	14
5.1. Bestaand: Ontharding financieel/fiscaal stimuleren	14
5.2. Bestaand: Waardeer ontharding ook financieel	15
5.3. Bestaand: Vergunningsplicht voor verhardingen	15
5.4. Bestaand: bemalingen aanpakken	15
5.5. Bestaand: Hemelwater- en droogteplannen	16
5.6. Bestaand: Vasthouden van regenwater aan de bron wordt gemeengoed	16
5.7. Bestaand: Ruimtelijk beleid: bouwshift	17
Meer info en bronnen	18

1. Algemeen

Dit deel bevat algemene aandachtspunten, die niet thematisch gebonden zijn.

1.1. Nieuw: Weg van de calls naar structureel beleid

Klimaatbeleid wordt op verschillende vlakken vorm gegeven via calls. Deze manier van werken is goed bedoeld, maar zorgt niet voor de vooruitgang die overal nodig is. Zeker op vlak van uitstootreductie, waar structureel beleid gemakkelijker dan bij adaptatiethema's een beleid van calls kan vervangen, is nood aan een andere aanpak. Maar ook rond adaptatie is er nog ruimte voor verbetering (zie bv. pleidooi rond rioolsubsidiebesluit bij 5.2).

Calls kunnen misschien nuttig zijn bij het opzetten van nieuwe experimenten, maar indien projecten het pilootstadium voorbij zijn, zorgt het werken via calls voor een horten- en stotenbeleid dat een hindernis vormt voor de noodzakelijke structurele vooruitgang.

Het zorgt er ook voor dat lokale besturen of organisaties die goede projectschrijvers in huis hebben, meer kansen maken om middelen binnen te halen en dan tot actie te kunnen overgaan dan in een situatie met minder getalenteerde of gespecialiseerde schrijvers.

Het gevolg is dat noodzakelijke initiatieven om klimaatdoelstellingen te bereiken blijven liggen tot een volgende call wegens gebrek aan middelen.

Enkele recente voorbeelden:

- Call energieconsulenten energiehuisen VEKA
Er werd in 2021 een call gelanceerd waarbij 19 energiehuisen konden indienen om 20 renovatiebegeleiders gesubsidieerd te krijgen, waarbij er maximaal 2 medewerkers per energiehuis voorzien werden. Als de grotere energiehuisen maximaal zouden indienen, kon niet iedereen aan bod komen. Er is echter overal nood aan renovatiecoaches om burgers te begeleiden bij de noodzakelijke ingrepen om het woningpatrimonium futureproof te maken.
- Call groene warmte
Er waren vanuit de sector en vanuit VVSG een aantal fundamentele opmerkingen over het opgezette systeem. Zo bepaalt de wedstrijdformule dat de 10% laagst scorende, en in ieder geval het project met het laagste puntentotaal, automatisch niet in aanmerking komen voor steun, ook al gaat het daar om potentieel kwalitatieve en broodnodige projecten. Bij de 2e call van 2021 werd er voor de beschikbare 23,5 miljoen euro slechts voor ca 10 miljoen aan projecten ingediend (in totaal 18 – tegenover 29 projecten de 1e call, waarvan er 18 steun ontvingen). Dit betekent dat het laagst gerangschikte project sowieso afvalt, ondanks dat er voldoende budget beschikbaar is. Op een moment dat duurzame warmte een versnelling moet krijgen, en waarop tijdelijk bijkomende Europese middelen

beschikbaar zijn, is dat een spijtige vaststelling. Volgens Warmtenetwerk Vlaanderen wijst dit op een terughoudendheid van de ontwikkelaars, net het tegenovergestelde van wat zo'n call beoogt. Dit noopt tot een grondige evaluatie en bijsturing.

- **Klimaattafels**

De werkwijze van de klimaattafels was voor de VVSG niet voor herhaling vatbaar. Lokale besturen worden uitgenodigd om een project te schrijven, maar dan is slechts een deel in de mogelijkheid om dit ook uit te voeren, terwijl er meer goede ideeën waren dan beschikbaar budget. Lokale besturen die een subsidie kregen, raken verder, de anderen blijven achter met lege handen.

Via de oprichting van het Netwerk Klimaat en de uitwerking van het LEKP werd geleerd uit deze ervaring. Nu is in de opdracht van VVSG Netwerk Klimaat voorzien om de lessen uit deze Klimaattafels mee te nemen en te dispatchen zodat ook andere besturen kunnen leren uit de goedgekeurde projecten. Via het LEKP krijgt elk lokaal bestuur dat ondertekent, ook structureel middelen om eigen projecten op te zetten.

Als er nog met calls gewerkt wordt, is het cruciaal om te zorgen voor een aantal randvoorwaarden waar nu te weinig aandacht voor is: procedures en timingen om verschillende aspecten van eenzelfde project op elkaar afstemmen, geen wildgroei aan ondersteuningsinitiatieven rond hetzelfde thema, voldoende voorbereidingstijd om projecten op te zetten, ...

1.2. Nieuw (deels): Zorgen voor business cases

De energie- en klimaattransitie is een gigantische uitdaging, die veel financiële middelen zal vragen. De gemeentelijk financiën volstaan vandaag niet om die uitdaging voldoende krachtig te kunnen aangaan. Bijkomende middelen en mankracht zijn dan ook noodzakelijk. Het LEKP zet een eerste stap, maar vandaag gaat dit over zeer bescheiden bedragen in vergelijking met wat nodig is (kostprijs wordt geraamd op minstens 2000 euro/inwoner/jaar*). Voor vele kleinere lokale besturen gaat dit slechts over enkele 10.000 euro. Behalve de eerste 10 miljoen euro, zijn de middelen bovendien niet gegarandeerd, waardoor een lokaal bestuur hier niet op langere termijn kan mee/op rekenen.

Maar de overheid, zowel Vlaams als lokaal, kan onmogelijk zelf alle nodige centen ophoesten om die klimaattransitie waar te maken. Om ervoor te zorgen dat het toch gebeurt, zijn daarom rendabele business cases noodzakelijk. Op die manier loont het voor burgers of financiële instellingen om hun middelen te investeren in die transitie. Spaargeld is er in België/Vlaanderen immers voldoende voorhanden. Op voorwaarde dat het iets opbrengt, is het geen probleem om financiële middelen te mobiliseren.

De taks shift waar de VVSG al eerder voor pleitte, is een belangrijke voorwaarde om een rendabele business case te kunnen opzetten in het thema van duurzame warmtevoorziening.

In het standpunt rond de energiegemeenschappen nam de VVSG al eerder het standpunt in dat zorgen voor rendabele business cases een belangrijk aspect is.

Maar ook op andere terreinen moet er gezocht worden naar opportuniteiten, zoals bij (collectieve) renovatie. De noodzakelijke renovatiebegeleiding en kapitaal voor burgers die zelf niet over de noodzakelijke financiële middelen beschikken voor een energetische renovatie van hun woning, kan onmogelijk enkel van de overheid komen.

1.3. Nieuw (deels): Ambitieuzer beleid rond hernieuwbare energie

Vandaag wordt vastgesteld dat de doelstellingen rond hernieuwbare energie uit diverse Vlaamse thematische beleidsplannen (wind, zon, warmte) niet altijd gehaald worden. Dat heeft ook consequenties voor de klimaatdoelstellingen van lokale besturen. Het opwekken van hernieuwbare energie op het grondgebied van een gemeente heeft een belangrijke impact op de lokale uitstootcijfers. In alle gemeenten is er nog ruim potentieel voor verbetering, minstens voor het plaatsen van PV op bestaande daken.

Vanuit de lokale besturen wordt dan ook gevraagd aan Vlaanderen om bijkomende maatregelen te nemen om de doelstellingen rond hernieuwbare energie ook effectief te realiseren en de doelstellingen voldoende ambitieus te houden.

Deze nota bevat een aantal concrete maatregelen die daar een bijdrage kunnen aan leveren:

- 1.2 business cases
- 3.1 taks shift
- 3.2 – 3.3 – 3.4 duurzame warmte
- 3.7 energiegemeenschappen
- 3.8 radarproblematiek bij windenergie

2. Werf vergroening

2.1. Nieuw: Bepalingen afstandsnormen bomen op openbaar domein

Door een wijziging in het burgerlijk wetboek werden de regels uit het Veldwetboek die van toepassing waren tussen particuliere percelen, ook van toepassing voor het openbaar domein. Dit gaat onder andere over de afstandsregels voor aanplanten van hoogstammige bomen (2 meter van de perceelsgrens).

Een aantal organisaties, waaronder de VVOG, trokken tegen deze nieuwe regeling naar het grondwettelijk hof vanuit de vrees dat dit vele tienduizenden (straat)bomen vogelvrij verklaarde. De wijziging hield stand, maar er waren een aantal positieve elementen in het arrest: (meer info: <https://vvog.info/nieuws/bomen-op-het-openbaar-domein-de-strijd-gaat-verder> of volledige versie van het arrest: <https://www.const-court.be/public/n/2021/2021-148n.pdf>).

Het Hof erkent de aanwezigheid van (straat)bomen als een wezenlijk onderdeel van het milieu, de landinrichting en de ruimtelijke ordening.

De nieuwe regels zijn enkel van toepassing voor nieuwe aanplantingen, en dus niet voor reeds aanwezige bomen (weliswaar wel voor heraanplant).

Het Hof stelt dat de Vlaamse regering in een decreet “inzake de afstanden van beplantingen en de daarmee samenhangende rechten van de naburen, specifieke bepalingen kan aannemen die afwijken van de regels van gemeen recht die zijn opgenomen in het Burgerlijk Wetboek”.

Indien bomen op openbaar domein moeten aangeplant worden op minstens 2 meter van de private perceelsgrens, beperkt dit uiteraard sterk de mogelijkheden om de vergroeningswerf uit het LEKP te realiseren. Vandaar dat het wenselijk is dat de Vlaamse regering van deze mogelijkheid gebruik maakt en een soepeler regeling in een decreet opneemt indien er geen federale oplossing komt voor deze problematiek (het consortium die de procedure aanspande bij het grondwettelijk hof bewandelt nog een piste om federaal een oplossing voor te stellen).

3. Werf verrijk je wijk

3.1. Bestaand: Duurzame warmte: taks shift

Uit de raad van bestuur 17 november 2021

De huidige tarificatie ontmoedigt de (steeds groenere) elektriciteit en bevoordeelt het (fossiele) aardgas of stookolieverbruik. Daarom bepleit de VVSG dat door de centrale overheden gewerkt wordt aan een stelselmatige taks shift die de lasten op de elektriciteitsfactuur verschuift naar fossiel. Minimaal vragen we dat alles dat geen rechtstreekse link heeft met elektriciteit verschuift naar de aardgasfactuur.

De hervorming (taks-shift) dient volgens ons met de volgende aspecten rekening te houden:

- Gestoeld is op een breed gedragen globale energievisie waar het financieel kader in past;
- Consequent wordt uitgevoerd volgens deze visie;
- Een zo laag mogelijke impact heeft op de energiefactuur en het best in één keer doorgevoerd wordt;
- Voldoende oog heeft voor de kwetsbare energieverbruiker;
- Garandeert dat voldoende middelen worden ingezameld voor de financiering van de energietransitie;

De VVSG steunt het pleidooi van BBL en ODE Vlaanderen voor een duurzame en transparante energiefactuur: <https://www.ode.be/pleidooi-voor-een-duurzame-en-transparante-energiefactuur>.

3.2. Nieuw (deels): Duurzame warmte: gedifferentieerd beleid collectieve versus individuele zones

Lokale besturen worden verwacht om een warmteplan op te maken, met daarin een afbakening van het grondgebied in gebieden waar een duurzame warmtevoorziening in de toekomst individueel (via installaties per woning, bv. warmtepomp of andere duurzame technieken) dan wel collectief (via warmtenetten) wordt voorzien. Momenteel zijn er echter nog heel weinig tot geen instrumenten om een dergelijke visie dan ook in de praktijk om te zetten. Het is niet omdat er een warmtenet aangelegd wordt (ev. via subsidie call groene warmte) dat er dan ook een stimulans is of afgedwongen kan worden dat gebouwen langs het traject daarop aangesloten worden.

Dit kan gaan over o.a.:

- Stedenbouwkundige regels/normen
Om de enorme renovatie-uitdaging haalbaarder te maken, zou het moeten mogelijk zijn om te behalen energielabels afhankelijk te maken van de warmtevoorziening. Wie een woning verwarmt met beschikbare industriële restwarmte, hoeft misschien iets minder ambitieus te zijn in het aanpakken van

de gebouwenshil. Zo kan een duurzame energievoorziening op de meest kostenefficiënte manier aangepakt worden. Voor stadskernen met veel historisch erfgoed wordt collectieve duurzame warmtevoorziening gezien als een mogelijke oplossing om klimaatdoelstellingen en erfgoedwaarde met elkaar te verzoenen. Een impact op renovatie van warmtenetten werd ook al voorzien in de eerdere standpuntnota rond warmtenetten (raad van bestuur 17 november 2021)

Omwille van efficiëntie en klantvriendelijkheid naar betrokken beroepsgroepen zoals architecten en aannemers is het belangrijk dat dergelijke stedenbouwkundige regels uniform zijn op Vlaams niveau, weliswaar verwijzend naar de d.m.v. de lokale warmteplannen afgebakende zones voor collectieve of individuele verwarmingsoplossingen. Indien dit op gemeentelijk vlak zou moeten geregeld worden, is dit veel moeilijker om in de praktijk toegepast te krijgen omdat de regels dan gemeente tot gemeente van elkaar kunnen verschillen. De wetgeving met regels voor collectieve of individuele zones rond riolering en waterzuivering zijn ook in Vlaamse opgenomen, en niet in 300 gemeentelijke verordeningen.

- Subsidies

Er is momenteel geen differentiatie in subsidiebeleid op vlak van energie. Het is wel logisch om in de toekomst subsidies te gebruiken om de visie in het warmteplan te ondersteunen. Zo zou het subsidiebeleid in collectieve zones er moeten op gericht zijn om aansluiting op een warmtenet te ondersteunen, en niet (meer) individuele oplossingen zoals een warmtepomp.

3.3. Nieuw: duurzame warmte: data-opbouw rond warmte-aanbod

Bij het opmaken van de inspiratiekaart warmtezoning kon op vlak van warmtevraag vertrokken worden van de nieuwe warmtekaarten van de Vlaamse overheid die begin 2020 gelanceerd werden.

Om een gefundeerd warmtebeleid vorm te kunnen geven, is echter ook in dezelfde mate data nodig over het warmte-aanbod. Op dat vlak ontbreken echter, behalve voor enkele specifieke situaties (zoals afvalverbrandingsovens of elektriciteitscentrales) gegevens over het feitelijke warmte-aanbod. Er zijn enkel onrechtstreekse inschattingen van een mogelijk aanbod (op basis van groot gasverbruik) beschikbaar. Een eerste prioriteit is data-opbouw rond beschikbaarheid van industriële restwarmte. Dit is wellicht de meest ruim beschikbare vorm van warmtevoorziening omdat bedrijven met mogelijke restwarmte verspreid liggen over heel Vlaanderen. De beschikbare warmte verdwijnt nu meestal in de atmosfeer verdwijnt in plaats van nuttig gebruikt te worden.

Een tweede prioriteit is het onderzoeken van het aanbod aan warmte uit aquathermie (oppervlaktewater, rioolstelsel en drinkwaterstelsel). In Vlaanderen staat dit nog in

zijn kinderschoenen, maar in andere landen blijkt dit een techniek met erg veel potentieel (bv. in Nederland zijn er vandaag al 80 bestaande cases en voor 100 andere cases lopen er haalbaarheidsonderzoeken – zie aquathermie.nl). VVSG Netwerk Klimaat maakte hiervoor een onderzoeksvoorstel op. In het operationeel overleg van het Netwerk Klimaat is er een groot draagvlak om dit uit te voeren, maar VEKA stelde dat dergelijk onderzoek eerder een taak voor een Vlaams Agentschap is dan voor de VVSG. Momenteel zit het echter nog niet in de pijplijn om hier iets mee te doen.

3.4. Bestand: Duurzame warmte: elementen uit standpunt warmtenetten

Raad van bestuur 18 november 2020

- Geen nadelige berekening voor collectieve warmte in EPB
- Via (doorbraak)projecten moet worden bekeken hoe men kan komen tot een aansluitplicht

3.5. Bestand: (collectieve) renovatie: oplossing voor doelgroep zonder leningscapaciteit en versterking energiehuisen

Raad van bestuur 19 januari 2022, nota rond Visienota Vlaamse regering 'bijkomende maatregelen VEKP'

Bij de maatregelen rond renovatie zijn een aantal bedenkingen te maken:

- Algemeen: Er is een gecoördineerde, domeinoverschrijdende aanpak nodig. Alle maatregelen moeten ingebed zijn in een globaal renovatieplan, die de noden in verschillende domeinen gezamenlijk aanpakt. Het opsommen van een aantal losse maatregelen zal niet voldoende zijn om de Vlaamse langetermijnstrategie te realiseren.
- Positief element: Het invoeren van een renovatieplicht is een belangrijke beleidsmatige stap, die nu gezet wordt. Op die manier krijgen de aanbieders van adviezen en concrete collectieve acties ook een belangrijke doelgroep die niet op vrijwillige basis moet gerekruteerd worden.
- Tekortkoming: De doelstellingen op vlak van labels zijn weinig ambitieus. Op die manier is er een groot risico dat er lock-inns gecreëerd worden: eigenaars doen een renovatiestap naar het verplichte doel, maar bemoeilijken zo de volgende renovatiestap om tot een lager label te komen. Gezien de doelstelling voor het woningpatrimonium in de Vlaamse renovatiedoelstelling tegen 2050 en de korte termijn om dit te realiseren (29 jaar) is dat te vermijden.

- Tekortkoming: Alle financiële ondersteuning die voorzien is, is gericht op beschikbaar stellen van leningen. Dit is geen oplossing voor de doelgroep die geen leningscapaciteit beschikbaar/over heeft.

De VVSG wil hierbij de volgende maatregelen naar voor schuiven:

- Uitbouwen van een aanbod voor de doelgroep zonder leningscapaciteit via subsidieretentie: vraag naar een Vlaams Fonds die nu soms op stedelijk of regionaal niveau opgezet wordt (cf. Gent knapt op, Energiehuis Limburg)
- Versterking Energiehuizen/steunpunten Dubo voor begeleiding van verplichte renovaties (capaciteit voor bijkomende doelgroep is momenteel niet aanwezig)

3.6. Bestaand: Aspecten uit standpuntnota 'bijkomende maatregelen VEKP'

Raad van bestuur 19 januari 2022, nota rond Visienota Vlaamse regering 'bijkomende maatregelen VEKP'

Bij de maatregelen rond de shift naar duurzame verwarming zijn ook een aantal opmerkingen te maken:

- Bij het schrappen van de forfait aansluitkost aardgas bij nieuwbouw: deze maatregel is belangrijker voor het creëren van een gelijk spelveld tussen aardgas en meer fossielvrije oplossingen dan i.f.v. een taks shift: tegenover andere elementen gaat het over een symbolisch bedrag. Het is wel vreemd dat deze maatregel beperkt wordt tot nieuwbouw. Hier is al een verbod voor aansluiting bij grote verkavelingen, appartementsgebouwen en groepswoningbouwprojecten. Ook voor bestaande woningen is het bij het overschakelen naar een andere warmtebron te verkiezen om meteen over te schakelen naar een voldoende toekomstgerichte oplossing. Fossiel aardgas is dat niet, de capaciteit van mogelijke toekomstige groene gassen is eerder beperkt en wellicht is het verwarmen van woningen niet zozeer de prioriteit hiervoor. Het is dan ook beter om de positieve discriminatie van een aardgasaansluiting via een kunstmatig lage aansluitkost meteen ook voor bestaande woningen af te bouwen. De keuzevrijheid wordt hiermee niet beperkt, het gaat enkel over het aan te rekenen tarief. Ook de Minaraad heeft ondertussen dit standpunt ingenomen.
- Indien een grondige taks shift gerealiseerd wordt (zie hoger), is een aangepast distributienettarief specifiek voor warmtepompen wellicht niet meer of veel minder relevant.
- Het verbod op aardgasaansluiting bij nieuwbouw kan vroeger gerealiseerd worden. Bij nieuwbouw zijn er strenge normen voor de bouwschil en kan de energievraag beperkt worden. Die beperkte energievraag kan best zonder aardgas ingevuld worden voor woningen. De woningen die nu nog gebouwd worden met aansluiting op aardgas, bemoeilijken de uitbouw van alternatieven. Indien dit naar voor geschoven wordt in de tijd, kan de tijdelijke uitzondering van aansluiting gasnet in functie van een hybride warmtepomp voor nieuwbouwwoningen tot 2026 vervallen.

Dit brengt ons tot de volgende wenslijst:

- Stopzetten forfaitaire aansluitkost voor aardgas (van 250 euro) niet beperken tot enkel nieuwbouwwoningen
- Verbod op aardgasaansluiting bij nieuwbouw vervroegen (nu voorzien voor 2026) voor projectontwikkelaars
- Uitfaseren subsidies fossiele brandstoffen

3.7. Bestaand: pleidooi bij uitbouw energiegemeenschappen

Raad van bestuur 15 september 2021, nota energiegemeenschappen, te raadplegen via:

www.vvsg.be/StandpuntVVSG_Energiegemeenschappen

Via de energiegemeenschappen verwachten we een systeem, bijvoorbeeld door energiedelen, waarbij het maximaliseren van de productie van hernieuwbare energie voorop staat.

- Hou het eenvoudig
- Voor appartementsgebouwen: Net zoals bij eengezinswoningen, is het belangrijk dat heffingen en distributiekosten pas aangerekend worden zodra de opgewekte energie het gebouw verlaat, en niet aangerekend worden tussen de verschillende tellers binnen hetzelfde gebouw.
- Flexibiliteit actief uitrollen, peak shaving, elektrische deelmobiliteit en momentane prijzen: zodat collectieve oplossingen gestimuleerd worden en niet alleen individuele. Naar investeringslast en netbelasting zijn deze veel zinvoller.

3.8. Nieuw: Radarproblematiek bij windenergie

In het windplan 2020-2025 wordt vermeld dat Skeyes in 2017 een projectsubsidie ontving om te onderzoeken op welke wijze het bijkomend potentieel aan windturbines in de nabijheid van de luchthavens kan gefaciliteerd worden en om deze oplossing ook daadwerkelijk te realiseren. Dit ging over gerichte case van onderzoek naar de mogelijkheden om de radar van Oostende aan te passen en zo bijkomend potentieel te creëren langsheen de E40 van De Panne tot Jabbeke. De bedoeling is de resultaten uit deze pilotcase dan mogelijk verder op te schalen, ook naar defensie. In het windplan staat dat Skeyes een verlenging van de uitvoeringstermijn aanvraagt van het subsidiebesluit tot eind 2024. Aan een dergelijk tempo wordt natuurlijk geen vooruitgang gemaakt, terwijl het potentieel bij het wegwerken van dit knelpunt groot is, zeker in de meest windrijke provincie West-Vlaanderen (maar ook op andere plaatsen is dit relevant, o.a. Vlaams-Brabant).

De VVSG vraagt dat de radarproblematiek versneld aangepakt wordt.

4. Werf deelmobiliteit

4.1. Nieuw (deels): Erkenning voor deelwagenaanbieders

Er is binnen de Vlaamse administratie al langere tijd sprake van een erkenningskader voor deelwagenaanbieders. Dit zou moeten toelaten om de kwaliteit te bewaken. VVSG heeft nog meegewerkt aan het denkwerk hierrond en dit is in fora als het overleg met de mobiliteitsambtenaren aan bod gekomen, zonder dat daar een formeel standpunt ingenomen werd op niveau van de raad van bestuur.

Omdat dit actiepunt niet uitgevoerd raakt, lijkt deze werf van het LEKP het geschikte medium om hierop aan te dringen. Een aantal steden en gemeenten die een actief beleid (willen) voeren op vlak van autodelen, zijn hier vragende partij voor.

Het concept dat in uitwerking is, gaat uit van een Vlaams kwaliteitslabel voor aanbieders van gedeelde mobiliteit, dat fungeert als een basiserkenning waarbij een aanbieder gerechtvaardigd kan opereren binnen Vlaanderen. Concreet betekent dit dat de stad/gemeente een vergunning geeft, maar dat er bovenlokaal (Vlaams) een basiserkenning is met minimale vereisten. Het lokaal bestuur kan daar specifieke voorwaarden aan toevoegen, afhankelijk van de lokale klemtonen, zonder dat ze dan zelf een minimale kwaliteitscontrole hoeft te doen. Lokale klemtonen kunnen gaan over modal split en de rol van deelmobiliteit daarin, parkeerbeleid, deelmobiliteit in nieuwe woonprojecten, ... De Vlaamse erkenning hoeft slechts een paar algemene basiscriteria te voorzien.

VVSG vraagt dat werk gemaakt wordt van een dergelijk kader in overleg met de lokale besturen.

4.2. Nieuw (deels): Subsidiëring fietsbeleid

Deels uit: advies Fietsberaad Subsidiëring van het fietsbeleid, besproken Bestuurlijke commissie Kwaliteitsvolle leefomgeving 18 november 2020, te raadplegen via: <https://fietsberaad.be/documenten/fietsberaad-adviseert-departement-mow-over-subsidiekader/>

De gemeenten waarderen de inspanningen van de Vlaamse regering om het lokale fietsbeleid te ondersteunen én de ambitie uit te spreken om van Vlaanderen een échte fietsregio te maken. Ook VVSG sprak deze ambitie uit in haar memorandum

naar aanleiding van de lokale verkiezingen in 2018. Ook het Kopenhagenplan ondersteunt deze ambitie.

Het Kopenhagenplan is sterk gericht op de aanleg of het onderhoud van fietsinfrastructuur: fietspaden, fietsstraten en de heraanleg en beveiliging van kruispunten. Er zijn indicaties dat de randvoorwaarden en de timing van het plan het voor heel wat steden en gemeenten niet eenvoudig maken om geschikte projecten aan te melden, omwille van het noodzakelijke planningsproces, voorbereidende studies, onteigeningen en de voorwaarden voor cofinanciering (1 euro voor 2 euro). Enkele centrumsteden geven aan dat het opnemen van fietsparkeergebouwen (i.f.v. het voorzien van centrumstallingen of buurtfietsstallingen) een waardevolle toevoeging zou kunnen zijn op de bestaande lijst van mogelijke subsidieerbare projecten. VVSG engageert zich om via het Netwerk Mobiliteitsambtenaren de voortgang van het Kopenhagenplan verder op te volgen, in overleg met het kenniscentrum Fietsberaad Vlaanderen.

In 2020 werkte Fietsberaad Vlaanderen, samen met VVSG, de provincies en MOW aan een advies rond de subsidiëring van het fietsbeleid. Enkele aanbevelingen zien we (deels) vertaald in de subsidiëringsregels van bijvoorbeeld schoolroutes en schoolomgevingen en ook in de aanpak van het Kopenhagenplan. VVSG vraagt aan de Vlaamse overheid om na te gaan hoe dit advies, dat werd opgemaakt op vraag van MOW, verder in de praktijk kan worden gebracht en de algemene subsidiëring in het fietsbeleid kan vereenvoudigen.

5. Werf water

Het standpunt van VVSG rond de Blue deal kan via de volgende link geraadpleegd worden: https://www.vvsg.be/Blue_deal_kaderstandpunt_VVSG.

5.1. Bestaand: Ontharding financieel/fiscaal stimuleren

Uit standpunt Blue deal, Raad van bestuur 20 januari 2021

Om nieuwe verharding te ontraden, maar ook bestaande verharding aan te pakken, is het nodig dat Vlaanderen op Vlaams niveau financiële en/of fiscale instrumenten creëert die ontharding stimuleren en die verharding en versnelde afvoer van regenwater naar het publiek domein ontmoedigen (met mogelijkheid tot een centrale en lokale component). Daarom vindt de VVSG de infiltratiebonus een interessant idee en willen we graag meewerken aan het onderzoek naar de haalbaarheid en randvoorwaarden hiervan. Alvast enkele aandachtspunten: de financiële prikkels moeten voldoende hoog zijn en moeten een repetitief karakter kunnen hebben om echt tot resultaat te leiden. Deze instrumenten moeten op een haalbare manier kunnen ingevoerd worden. De financiering moet goed onderbouwd zijn en mag niet gebeuren ten koste van de saneringsmiddelen voor de rioolinfrastructuur. Eerder moet gedacht worden aan een financiering die ook de versnelde afvoer van regenwater ontmoedigt.

5.2. Bestaand: Waardeer ontharding ook financieel

Uit standpunt Blue deal, Raad van bestuur 20 januari 2021

Zorg ervoor dat Vlaamse middelen voor de gemeentebesturen ontharding waarderen:

- Bij overdracht van een gewestweg naar een gemeente wordt louter herstel in de bestaande toestand gedeeltelijk terugbetaald door het gewest. De VVSG vraagt om ook opbraak, hetzij definitieve verwijdering, hetzij met op ontharding gerichte heraanleg, terug te betalen
- Het rioolsubsidiebesluit waardeert te veel alleen de 'buis'. Zorg ervoor dat de subsidiëring ook ontharding en afkoppeling en infiltratie van regenwater ondersteunt. (zie hiervoor het standpunt van VVSG en AquaFlanders om de rioolsubsidies om te vormen naar een subsidie op basis van doelstellingen)

5.3. Bestaand: Vergunningsplicht voor verhardingen

Uit standpunt Blue deal, Raad van bestuur 20 januari 2021

Zelfs een lokaal bestuur dat sterk op ontharding inzet, zal er niet in slagen om evenveel te ontharden als er op particulier terrein bijkomt. Er is immers een tendens waarbij steeds meer verharding in (voor)tuinen bijkomt, om diverse redenen: wagens parkeren, gemak aan onderhoud, ...

Daarom is het nodig de vrijstellingsregeling rond verhardingen te verstrengen én het mogelijk maken dat vrijstellingen opnieuw vergunningsplichtig worden op lokaal niveau.

5.4. Bestaand: bemalingen aanpakken

Uit standpunt Blue deal, Raad van bestuur 20 januari 2021

- De verkorting van de beslistermijn voor meldingen (van dertig naar twintig dagen) herbekijken en opnieuw verlengen (zie ook het VVSG standpunt hierover van 20/11/2019). Deze ingekorte termijn maakt een degelijke beoordeling moeilijk.
- De drempels uit Vlarem en de heffingsregeling wegwerken die hergebruik van bronbemaling bemoeilijken
- Uitwerken van een behapbaar kader voor omgevingsambtenaren om dit te kunnen beoordelen (inclusief opleiding van gemeenten en initiatiefnemers)
- Aandacht hebben voor het verschil tussen een infrastructuurproject en een gebouwproject

5.5. Bestaand: Hemelwater- en droogteplannen

Uit standpunt Blue deal, Raad van bestuur 20 januari 2021

De VVSG onderschrijft het nut van de opmaak van hemelwater- en droogteplannen. De uitbreiding van de hemelwaterplannen met het droogte-aspect is een goede en noodzakelijke stap. Hoe zorgen we ervoor dat die plannen ook uitgevoerd geraken?

- Hoe kunnen lokale besturen maatregelen uit de hemelwaterplannen ruimtelijk verankeren? Zoek goede praktijken van besturen die maatregelen verankeren via hun beleidsplanning en beleidsinstrumenten. Waarin voorziet de wetgeving ruimtelijke ordening reeds (vergunningenbeleid en ruimtelijke planning) en wat zijn de hiaten? Wat zijn de handhavingsmogelijkheden?
- Zorg dat voor de uitvoering van de maatregelen de taakverdeling uitgeklaard wordt en dat elke overheid haar verantwoordelijkheid kan opnemen. Zorg o.a. ook voor voldoende financiële capaciteit. In die zin is het een goede zaak dat ook niet klassieke acties uit hemelwaterplannen door gemeenten/rioolbeheerders aanspraak zullen kunnen maken op subsidiëring.

5.6. Bestaand: Vasthouden van regenwater aan de bron wordt gemeengoed

Uit standpunt Blue deal, Raad van bestuur 20 januari 2021

De aandacht voor spaarzaam watergebruik, hergebruik, vasthouden van water aan de bron, groenblauwe dooradering, ... moet gemeengoed worden bij inwoners, particulieren, initiatiefnemers en beleidsmakers. Vlaanderen is kampioen in afval sorteren en moet kampioen worden in spaarzaam watergebruik en vasthouden van water.

De VVSG vraagt:

- Dat Vlaanderen mee helpt om deze mentaliteitswijziging te bekomen bij alle actoren (gezinnen, bouwheren, bouwsector: architecten, ontwerpers, aannemers, ...). Dit kan door extra te sensibiliseren en gericht op te leiden. Voorzie in structurele en continue communicatie die de aandacht voor water, ontharding, groenblauwe dooradering gemeengoed maken.
 - Om lokale besturen te voorzien van communicatietools – en standaarden
- Om samen te werken met het Team gedragsinzichten van de Vlaamse overheid en om hun expertise ook ter beschikking te stellen van de lokale besturen.

5.7. Bestaand: Ruimtelijk beleid: bouwshift

Uit standpunt rond instrumentendecreet en woonreservegebieden (Raad van bestuur 20 januari 2020)

Samengevat:

Positief is dat een aantal instrumenten die niet rijp waren of waarvan onvoldoende zeker is dat ze leiden tot een betere ruimtelijke ordening op het terrein, wordt geschrappt. We denken dan onder andere aan de bijzondere motiveringsplicht bij de keuze van de inzet van deze instrumenten en de convenant- en contractbenadering. Positief is ook dat een 'stolp' wordt geplaatst over de woonreservegebieden. Wel vragen we dat de stolp sterker wordt gemaakt, zodat woonreservegebieden enkel worden ontwikkeld als dat echt aangewezen is, onder andere door vrijgave maar mogelijk te maken als een actuele visie voorhanden is én dat de zogenaamde 'restpercelen' in woonuitbreidingsgebied niet decretaal tot bouwkavels voor eengezinswoningen worden gemaakt.

We menen overigens dat het bestaande instrument van het ruimtelijk uitvoeringsplan voldoende werkbaar is om een goede ontwikkeling van een woonreservegebied mogelijk te maken. Daarvoor is het niet nodig dat een nieuw instrument als het Vrijgavebesluit in het leven wordt geroepen.

Bijzonder negatief is dat de huidige planschaderegeling zodanig wordt aangepast dat het herbestemmen van gronden naar landbouw, natuur of park voor gemeenten onbetaalbaar wordt. We zijn dan ook voor het behoud van de huidige planschade regeling.

De gemeenten zijn vragende partij dat als gronden duidelijk meer waard worden door een ruimtelijk uitvoeringsplan, zonder dat er sprake is van een bestemmingswijziging, evengoed een deel van de meerwaarde wordt afgeroomd als planbaten, zoals aanvankelijk de bedoeling was.

Tot slot wijzen we erop dat een aantal vragen die we in eerdere standpunten over het Instrumentendecreet al uitten, nog steeds in de ontwerp teksten staan, zoals het invoeren van een boete bij het per abuis niet toepassen van het recht van voorkeur of het afschaffen van de mogelijkheid om een stedenbouwkundige last uitgevoerd te krijgen via een last onder dwangsom.

Meer info en bronnen

In deze nota verwijzen we naar verschillende standpunten en studies binnen en buiten de VVSG. Hieronder vindt u het volledige overzicht

1. Arrest Grondwettelijk Hof 148/2021 van oktober 2021 met betrekking van de wijziging van het Burgerlijk Wetboek van de regels uit het Veldwetboek
 - <https://vvog.info/nieuws/bomen-op-het-openbaar-domein-de-strijd-gaat-verder>
 - <https://www.const-court.be/public/n/2021/2021-148n.pdf>
 -
2. De VVSG steunt het pleidooi van BBL en ODE Vlaanderen voor een duurzame en transparante energiefactuur:
<https://www.ode.be/pleidooi-voor-een-duurzame-en-transparante-energiefactuur>.
3. Nederlandse cases met betrekking tot aanbod aan warmte uit aquathermie: www.aquathermie.nl
4. Het standpunt VVSG met betrekking tot energiegemeenschappen:
www.vvsg.be/StandpuntVVSG_Energiegemeenschappen
5. Advies Fietsberaad Subsidiëring van het fietsbeleid:
<https://fietsberaad.be/documenten/fietsberaad-adviseert-departement-mow-over-subsidiekader/>
6. Het standpunt van VVSG rond de Blue deal:
https://www.vvsg.be/Blue_deal_kaderstandpunt_VVSG.

Hebt u na het lezen van dit document nog vragen? Neem dan contact op met netwerkklimaat@vvsg.be. Ervaart u zelf andere hindernissen bij de uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact? Dan kan u ze via ons [online formulier](#) melden.

